

Bryssel 7.12.2016
COM(2016) 942 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

EUROOPAN SOLIDAARISUUSJOUKOT

TAVOITTEENA EUROOPAN SOLIDAARISUUSJOUKOT

I. Euroopan solidaarisuus

Solidaarisuus eli yhteisvastuu on Euroopan unioni peruskivi. Se ilmenee eri muodoissa: kansalaisten kesken, jäsenvaltioiden rajojen yli, EU:n sisäisessä ja ulkoisessa toiminnassa. Solidaarisuus on yhteinen arvo, jonka eurooppalainen yhteiskunta on sisäistänyt vahvasti. Se määrittää Euroopan yhdentymishanketta, mistä on syytä muistuttaa aina uudelleen. Se on osa unionin syvärakennetta, jonka ansiosta unelma yhtenäisestä Euroopasta elähdyttää yhä uusia sukupolvia. Euroopan unioni on enemmän kuin pelkät yhteiset säännöt, yhteiset toimet ja yhteismarkkinat: se on arvoyhteisö.

Lisäämällä solidaarisuutta voidaan pitää Eurooppa koossa. Sen avulla syntyy yhtenäisyys, jota tarvitaan nykyisten ja tulevien kriisien ratkaisemiseksi vahvalta eettiseltä perustalta. Solidaarisuus tarjoaa selkeän ohjenuoran eurooppalaisten nuorten pyrkimyksille kehittää unionia edelleen. Nuorten mielissä ja sydämissä on voimaa ja oivalluskykyä, joita tarvitaan Euroopan yhdentymisen eteenpäin viemiseen. Nykyisillä johtajilla on moraalinen velvollisuus valmistaa maaperää tälle työlle.

Ajatuksen Euroopan solidaarisuusjoukkojen perustamisesta esitti ensimmäisenä komission puheenjohtaja Jean-Claude Juncker 14. syyskuuta 2016 pitämässään puheessa unionin tilasta:

*”Euroopassa on paljon yhteiskunnallisesti suuntautuneita nuoria, jotka haluavat osallistua yhteiskunnan toimintaan merkityksellisellä panoksella ja osoittaa yhteisvastuuta. Voimme luoda heille tilaisuuksia tähän [...] **Yhteisvastuu on se liima, joka pitää unionin koossa** [...] Nuoret voivat kaikkialla Euroopassa osallistua vapaaehtoiseen avustustyöhön siellä, missä sitä eniten tarvitaan, ja auttaa [...] kriisitilanteissa. [...] nämä nuoret voivat kehittää taitojaan ja työnsaannin lisäksi hankkia arvokasta inhimillistä kokemusta.”*

Nuoret eurooppalaiset tarvitsevat nykyistä parempia ja konkreettisempia mahdollisuuksia solidaarisuuden ilmaisemiseen. Euroopan solidaarisuusjoukkoihin voivat liittyä ne innokkaat ja sitoutuneet nuoret, jotka haluavat osallistua yhteiseen solidaarisuusprojektiin ja ovat siihen valmiit. Siitä tulee inspiroiva ja voimaannuttava kokemus nuorille, jotka haluavat auttaa, oppia ja kehittyä ja saada samalla arvokasta kokemusta. Tavoitteena on saada 100 000 nuorta eurooppalaista liittymään Euroopan solidaarisuusjoukkoihin vuoteen 2020 mennessä.

Nämä joukot vahvistavat yhteisvastuutoiminnan perustaa koko Euroopan alueella ja muodostavat laajan pohjan eri EU-maissa toimivien ja solidaarisuustyömahdollisuuksia nuorille tarjoavien organisaatioiden toiminnalle. Ne voivat auttaa heikossa asemassa olevia yhteisöjä ja julkisen sektorin kansallisia ja paikallisia toimijoita monilla eri aloilla. Näitä ovat muun muassa ruoan toimittaminen hädänalaisille, metsien raivaaminen ja rantojen puhdistaminen, luonnonkatastrofien koettelemien alueiden tukeminen ja pakolaisten kotoutumisessa auttaminen.

II. Oikea hetki solidaarisuusjoukkojen perustamiseen

Monet osallistuvat jo nyt...

Nuoret eurooppalaiset ovat innokkaita tekemään osuutensa yhteisönsä hyväksi. Noin puolet heistä on jäsenenä vähintään yhdessä organisaatiossa. Suosituimpia ovat urheiluseurat (29 %), nuorisoseurat ja -järjestöt (16 %), paikallisyhteisöjen tukijärjestöt (11 %) sekä kulttuurijärjestöt (10 %). Joka neljäs EU-nuori on osallistunut järjestettyyn vapaaehtoistoimintaan viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana. Toiminta on liittynyt useimmiten hyväntekeväisyyteen, humanitaariseen tai kehitysapuun, ympäristönsuojeluun, koulutukseen tai urheiluun.¹

Euroopan sosiaalirahasto ja nuorisotyöllisyysaloite tarjoavat nuorille runsaasti tilaisuuksia osallistua omassa maassaan sosiaalista osallisuutta ja kotoutumista edistäviin hankkeisiin. Näin he voivat ilmaista solidaarisuuttaan heikossa asemassa olevia yhteisöjä ja hädänalaisia ihmisiä kohtaan kautta EU:n ja samalla saada työkokemusta.

...mutta vielä useammat voisivat osallistua...

Vapaaehtoistyöhön haluavia on enemmän kuin paikkoja on tarjolla. Vain kuusi prosenttia nuorista ilmoittaa lähteneensä ulkomaille tekemään vapaaehtoistyötä, ja 88 prosenttia niistä, jotka eivät ole sitä tehneet, sanoo, ettei heillä ole ollut tilaisuutta siihen. Yleisemmin yli 40 prosenttia eurooppalaisnuoresta sanoo haluavansa työskennellä, opiskella tai suorittaa työharjoittelua jossakin toisessa EU-maassa.²

Vielä käynnissä oleva tutkimus³ osoittaa, että EU:n solidaarisuustoiminnan alat työllistivät yli 40 miljoonaa ihmistä vuonna 2015. Esimerkiksi yhteiskuntaan integroitumisen ja sosiaalityön alalla arvioidaan työskentelevän nykyään 170 000 henkeä, kun mukaan lasketaan turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien vastaanotto ja kotouttaminen. Muun muassa koulutuksen ja terveydenhuollon aloilla henkilöstömäärän arvioidaan olevan vielä suurempi. Vapaaehtoistyöhön tunnettua kiinnostusta osoittavat EURES-portaalin tilastot⁴, joiden mukaan noin 80 000 työnhakijaa hakee solidaarisuustoimintaan liittyvää työtä ulkomailta.

...toiset ryhmät osallistuvat hanakammin kuin toiset...

Kyselyt ovat osoittaneet, että kaikkiin sosiaali- ja väestöryhmiin kuuluvien nuorten osallistumista vapaaehtoistoimintaan voitaisiin lisätä. Nuoret, jotka päättivät opintonsa 20 vuoden iässä tai myöhemmin, ovat osallistuneet järjestettyyn vapaaehtoistoimintaan useammin (26 %) kuin 16–19-vuotiaina (20 %) tai sitä nuorempina (15 %) opintonsa päättäneet. Vuonna 2014 vain vähän yli neljäsosa järjestettyyn vapaaehtoistoimintaan osallistuneista nuorista sai jonkinlaisen virallisen asiakirjan (todistuksen tai diplomin) osoitukseksi osallistumisestaan.

¹ Flash-eurobarometri 408, ”Eurooppalaisnuoret” (Euroopan komissio, 2015).

² Flash-eurobarometri 395, ”European Youth in 2014” (Euroopan parlamentti, 2014).

³ Tuleva raportti työvoiman kysynnästä EU:n solidaarisuustoiminnan aloilla.

⁴ Marraskuun 2016 tilanteeseen perustuva arvio. Portaali kerää työpaikkailmoituksia ja tarjoaa ihmisille mahdollisuuden hakea töitä ja jättää ansioluettelonsa sähköiseen tietokantaan, jossa portaaliin rekisteröityneet työnantajat voivat tutustua siihen. Ansioluettelolomakkeeseen voidaan merkitä koulutus, työkokemus ja toivottu työtehtävä.

Nykyiset järjestelmät eivät pysty täysin vastaamaan nuorten huomattavaan kiinnostukseen työskennellä toisessa EU-maassa. Työllisyyttä ja sosiaalista innovointia koskevan EaSI-ohjelman (2014–2020) osana käynnistettyyn Eka Eures-työpaikka -hankkeeseen on rekisteröitynyt 8 615 tuenhakijaa, mutta sen kautta on sijoitettu vasta 1 469 hakijaa.

...ja sen vuoksi Euroopan solidaarisuusjoukoille on asetettava kunnianhimoiset tavoitteet ja niiden on palveltava kaikkia hakijoita.

Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että kysyntä, joka kohdistuu nuorille kotimaassa tai ulkomailla tarjolla oleviin solidaarisuustoiminnan vapaaehtois- ja ammatillisiin tehtäviin (yhteinen nimittäjä on solidaarisuuspainotteisuus), jää tyydyttämättä. Tarjontaa olisi lisättävä, parannettava ja monipuolistettava. Hakijoille olisi tarjottava oikeanlaista koulutusta, ja heidän olisi saatava virallinen tunnustus hankkimastaan osaamisesta ja kokemuksesta. Tarjolla olevien tehtävien olisi katettava laaja joukko taitoja, jotta mahdollisimman moni voisi osallistua joukkojen toimintaan. Euroopan solidaarisuusjoukkoihin osallistuvien nuorten työllisyysnäkökymien pitäisi parantua samalla, kun heillä on tilaisuus edistää solidaarisuuden asiaa.

III. Tavoite, periaatteet ja lisäarvo

Euroopan solidaarisuusjoukkojen keskeisenä tavoitteena on edistää eurooppalaisen yhteiskunnan yhteenkuuluvuutta ja yhteisvastuullisuutta. Solidaarisuusjoukot tarjoavat entistä useammille nuorille tilaisuuden osallistua solidaarisuustoiminnan eri muotoihin tekemällä vapaaehtoistyötä tai hankkimalla ammatillista kokemusta. Samalla he osallistuvat erilaisten haasteiden ratkaisemiseen eri puolilla EU:ta. Euroopan solidaarisuusjoukkojen tehtävänä on tukea kansallisia ja paikallisia viranomaisia ja muita elimiä, kansalaisjärjestöjä ja yrityksiä niiden pyrkiessä vastaamaan erilaisiin haasteisiin ja kriiseihin. Samoin solidaarisuusjoukot tukevat nuoria, jotka osallistuvat niiden toimintaan. Näin ne ilmentävät solidaarisuutta arvona. Tehtävänmäärittelynsä mukaisesti Euroopan solidaarisuusjoukot tuovat yhteen nuoria rakentamaan osallistavampaa yhteiskuntaa, tukemaan heikompia ja vastaamaan yhteiskunnallisiin haasteisiin. Niihin osallistuminen on inspiroiva ja voimaannuttava kokemus nuorille, jotka haluavat auttaa, oppia ja kehittyä.

Solidaarisuusjoukkoihin osallistuvien nuorten on noudatettava toiminnassaan muutamia keskeisiä periaatteita. Näihin kuuluvat ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, oikeudenmukaisen ja tasa-arvoisen yhteiskunnan edistäminen, merkityksellisen panoksen antaminen yhteiskunnalle, osallistuvien organisaatioiden sääntöjen ja käytäntöjen noudattaminen ja nuoren valinnanvapaus solidaarisuusjoukkoihin liittymisessä. Kaikilla nuorilla taustaan, koulutukseen, ammattitaitoon tai vammaisuuteen katsomatta olisi oltava mahdollisuus osallistua.

Kunkin osallistuvan organisaation tai ammatilliseen toimintaan liittyvää työpaikkaa välittävän organisaation (esim. julkinen työnvälityspalvelu) on sitouduttava noudattamaan perustamiskirjaa, jossa vahvistetaan kummankin osapuolen oikeudet ja velvollisuudet solidaarisuustoiminnan kaikissa vaiheissa. Nämä vaiheet ovat rekisteröityminen, valinta sekä varsinaista palvelujaksoa edeltävä, sen aikainen ja sen jälkeinen vaihe. Lisäksi perustamiskirjassa velvoitetaan osallistuvat organisaatiot huolehtimaan siitä, että solidaarisuusjoukkoihin osallistuvilla nuorilla on turvalliset asuin- ja työskentelyolot. Osallistuvien ja välittäjänä toimivien organisaatioiden on myös

tarjottava osallistuville nuorille koulutus ja tuki, joita he tarvitsevat suoriutuakseen tehtävistään. Osallistuvat organisaatiot antavat palvelujakson päättyessä osallistujalle osallistumistodistuksen ja mahdollisuuksien mukaan myös todistuksen heidän oppimistuloksistaan toiminnan aikana. Osallistuvat organisaatiot eivät saa pyytää solidaarisuusjoukkojen jäseniltä minkäänlaista rahallista suoritusta tai maksua.

Euroopan solidaarisuusjoukoissa on kaksi toisiaan täydentävää toimintalohkoa: vapaaehtoistyö ja ammatillinen toiminta.

Solidaarisuusjoukkojen vapaaehtoistyön toimintalohko täydentää ja laajentaa nykyistä eurooppalaista vapaaehtoispalvelua (EVS), jota rahoitetaan Erasmus+ -ohjelmasta. EVS:ään on osallistunut viimeisten 20 vuoden aikana noin 100 000 nuorta. Sen toiminta perustuu selkeisiin laatuvaatimuksiin (mm. osallistuvien organisaatioiden akkreditointi), ja se on osoittanut käytännössä kykynsä kehittää taitoja ja osaamista, joita nuoret tarvitsevat yhteiskunnassa toimimista ja työnhakua varten. EVS:ään osallistuneista 70 prosenttia uskoo vapaaehtoistoimintaan osallistumisen parantaneen heidän mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla, 74 prosenttia on sitä mieltä, että osallistuminen on lisännyt heidän yrittäjäystaitojaan, ja 85 prosenttia sanoo sen kehittäneen heidän tiimityötaitojaan.

Solidaarisuusjoukkojen vapaaehtoistyöhön osallistuminen olisi katsottava merkittäväksi saavutukseksi kenelle tahansa nuorelle ja valtiksi työpaikan hakemisessa. Solidaarisuusjoukot avaisivat monelle nuorelle eurooppalaiselle uusia mahdollisuuksia osallistua mielekkääseen toimintaan, joka saattaa toimia ponnahduslautana työelämään.

Euroopan solidaarisuusjoukot tukee kulloinkin kyseessä olevan ohjelman oikeusperustan mukaisesti nuoria, jotka suorittavat 2–12 kuukauden pituisia vapaaehtoistoimintajaksoja ulkomailla tai omassa maassaan. Joukkojen toiminta käynnistetään pääasiassa kansallisten Erasmus+ -toimistojen vakiintuneen ja toimivan verkoston avulla. Vapaaehtoistoimintaa rahoitetaan myös olemassa olevista ohjelmista, joihin kuuluvat ympäristö- ja ilmastotoimien ohjelma Life, Kansalaisten Eurooppa -ohjelma, turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto (AMIF), Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto, Euroopan aluekehitysrahasto sekä terveysalan toimintaohjelma. Vapaaehtoistyöhön osallistuville korvataan yleensä majoitus-, ruokailu-, matka- ja vakuutuskulut ja maksetaan taskurahaa, ja kaikki nämä katetaan EU:n rahoituksesta.

Ammatillinen toimintalohko tarjoaa nuorille mahdollisuuksia työpaikkaan, harjoittelupaikkaan tai oppisopimuskoulutukseen lukuisilla solidaarisuutta sivuavilla aloilla, joilla on kysyntää erittäin motivoituneille ja sosiaalisesti ajatteleville nuorille heidän omassa maassaan tai ulkomailla. Toiminta käynnistetään vähitellen solmimalla uusia kumppanuuksia ja hyödyntämällä vapaaehtoislohkolla jo olemassa olevia kumppanuuksia viranomaisten ja julkisten palvelujen (erityisesti työvoimapalvelut) sekä alalla jo pidempään toimineiden kansalais- ja muiden järjestöjen kanssa. Solidaarisuusjoukkoihin osallistuvat nuoret ja tarjolla olevat työpaikat sovitetaan yhteen näiden kumppanuuksien avulla. Ammatillinen työharjoittelujakso kestää 2–12 kuukautta, ja se voidaan suorittaa kokopäiväisenä tai osa-aikaisena. Toimintaa rahoitetaan aluksi EU:n työllisyyttä ja sosiaalista innovointia koskevasta ohjelmasta sekä muista nykyisistä EU-ohjelmista, kuten turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta ja Kansalaisten Eurooppa -ohjelmasta.

Ammatilliseen toimintalohkoon kuuluva toiminta täydentää kansallisten työvoimapalveluiden ja erityisesti Euroopan työnvälitysverkoston EURESin työtä.

Jälkimmäinen on luonteeltaan yleispalvelu, jonka välityksellä tiedotetaan työnhakijoille avoimista työpaikoista ja tuetaan heidän sijoittumistaan EU:n jäsenvaltioihin. Euroopan solidaarisuusjoukot keskittyvät solidaarisuusarvoihin ja rikastavat sillä tavoin nykyisiä kansallisen tason rekrytointikäytäntöjä. Samalla ne tarjoavat uusia mahdollisuuksia muille kuin tähän mennessä tukea saaneille nuorisoryhmille.

Jos kyseessä on työpaikka, oppisopimus tai harjoittelupaikka, osallistujan kanssa tehdään isäntämaan kansallisten sääntöjen mukainen työsopimus. EU maksaa oppisopimuskoulutukseen tai harjoitteluun osallistuville päivärahaa. Muita heikommassa asemassa olevat nuoret, joiden on erityisen vaikeaa päästä työmarkkinoille (esim. köyhyudessa elävät tai vammaiset), voisivat saada lisätukea. Jos kyseessä on työpaikka, siitä tehdään aina virallinen työsopimus, ja palkkaa maksetaan paikallisten lakien, sääntöjen ja työehtosopimusten mukaisesti. Osallistujat on siten vakuutettu kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien kautta. Osallistuvien nuorten integroiminen työmarkkinoille edellyttää julkisten työvoimapolkujen aktiivista panosta.

Osallistujat saavat vapaaehtoistyöjaksonsa tai ammatillisen toimintajaksonsa päätteeksi todistuksen, jossa kerrotaan, mitä he ovat tehneet jakson aikana. Lisäksi komissio edistää osallistujien solidaarisuusjoukoissa hankkimien taitojen arviointia ja validointia.

Euroopan solidaarisuusjoukoista saadaan lisäarvoa siten, että niistä tulee myös EU:n kaiken solidaarisuustoiminnan polttopiste. Ne täydentävät olemassa olevia kansallisia järjestelmiä yhteistyössä jäsenvaltioiden ja sekä kansallisten että EU:n tason sidosryhmien kanssa ja vahvistavat niiden perustaa keskittämällä toiminnan rahoitusta. Keskitettyyn rekrytointiin perustuva järjestelmä, johon kuuluu kaksi toimintaloikka, tehokas valinta- ja yhteensovittamistyökalu, päivärahat, vakuutukset ja todistukset, tarjoaa kaikille eurooppalaisille nuorille tilaisuuden ajaa solidaarisuusarvoja.

Osallistuvat organisaatiot⁵ voivat hyödyntää Euroopan solidaarisuusjoukkoja ja sitouttaa niiden jäseniä sekä käyttää tätä arvokasta resurssia vahvistaakseen kenttätoimintaansa kansalaisten ja koko yhteiskunnan hyväksi. Osallistumalla solidaarisuusjoukkojen toimintaan organisaatiot voivat hyödyntää suurempaa työvoima- ja vapaaehtoisreserviä, jolla on niiden tarvitsema osaaminen. Samalla näille organisaatioille, niin järjestöille kuin yrityksillekin, tarjoutuu tilaisuus esitellä toimintansa sosiaalista vastuullisuutta.

IV. Hankkeen ajoitus ja Euroopan solidaarisuusjoukkojen keskeiset piirteet

Vaiheittainen lähestymistapa

Euroopan solidaarisuusjoukkojen toiminta lähtee liikkeelle vaiheittain ja tiiviissä yhteistyössä sidosryhmien kanssa kaikilla tasoilla. Tällä tiedonannolla käynnistetään ensimmäinen toteutusvaihe, jonka aikana solidaarisuusjoukkoihin osallistumisesta kiinnostuneet nuoret voivat rekisteröityä hakijoiksi Euroopan nuorisoportaaliin perustettavan alisivuston kautta (<http://europa.eu/solidarity-corps>). Rekisteröinti hoituu nopeasti ja vaivattomasti. Myös ensimmäiset palvelut, kuten koulutus ja online-kielituki, saadaan käyttöön jo ensivaiheen aikana.

⁵ Euroopan solidaarisuusjoukkoja koskevan aloitteen yhteydessä ilmaisulla ”osallistuva organisaatio” tarkoitetaan mitä tahansa julkis- tai yksityisoikeudellista yhteisöä, joka tarjoaa osallistujille palvelupaikkoja kummalla tahansa toimintaloikalla. Toimintaan voivat osallistua kaikki sellaiset yhteisöt, jotka tarjoavat solidaarisuusjoukkojen tehtävänkuvaa ja toimialoille sopivia vapaaehtois- tai ammatillisia tehtäviä (esim. kansalaisjärjestöt, viranomaiset ja julkisyhteisöt, toimielimet, yritykset).

Ensivaiheessa hyödynnetään olemassa olevia rahoitusohjelmia ja -resursseja Euroopan solidaarisuusjoukkoihin osallistuvien nuorten sijoittamisen helpottamiseksi. Osallistuvat organisaatiot voivat hakea hankkeilleen rahoitusta näistä ohjelmista, jotka mahdollistavat solidaarisuusjoukkojen jäsenten rekrytoinnin.

Seuraavassa esitetään yhteenveto rahoitusmahdollisuuksista kummankin toimintalohkon osalta.⁶

a) Erasmus+ -ohjelma (eurooppalainen vapaaehtoispalvelu)

Eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun määrärahat Euroopan solidaarisuusjoukkoihin liittyviä toimia varten vuonna 2017 ovat noin 58 miljoonaa euroa. Keskeisiä osia Euroopan solidaarisuusjoukkojen vapaaehtoistyön toimintalohkon rakenteesta ja sen tarjoamista mahdollisuuksista perustuu Erasmus+ -ohjelman vuoden 2017 työohjelmaan, joka mahdollistaa näin toimintalohkon nykyisen rahoitusmallin.

b) Työllisyyttä ja sosiaalista innovointia koskeva ohjelma (EaSI)

EaSI -ohjelman vuoden 2017 työohjelmassa käynnistetään Euroopan solidaarisuusjoukkojen ammatilliseen toimintalohkoon liittyvä, valtioiden rajat ylittäviä palvelujaksoja koskeva kokeilu, jossa hyödynnetään Eka Eures-työpaikka -hankkeen kokemuksia ja julkisten työvoimapalvelujen asiantuntemusta. Tätä varten perustetaan kaikki EU-maat kattava välittäjäorganisaatioiden konsortio, johon kuuluu muun muassa työvoimapalveluja, kansalaisjärjestöjä ja oppilaitoksia. Konsortioon kuuluvat organisaatiot harjoittavat nuorille ja solidaarisuustoiminnan tukemisesta kiinnostuneille työnantajille suunnattua tiedotus- ja suhdetoimintaa, auttavat ja opastavat rekisteröityneitä nuoria ja työnantajia löytämään toisensa sekä antavat palvelujaksoihin liittyvää koulutusta ja opastusta. Kokeilun ehdotettu kokonaisbudjetti on 14,2 miljoonaa euroa, ja hankkeet voitaisiin käynnistää kesäkuussa 2017. Konsortio hyödyntää muun muassa julkisten työvoimapalvelujen rekisteröimiä ja välittämiä avoimia työpaikkoja koskevia työmarkkinatietoja.

c) Life-ohjelma

Ohjelmalla kannustetaan kaikkien käynnissä olevien hankkeiden tuensaajia ottamaan hankkeisiinsa mukaan Euroopan solidaarisuusjoukkoihin osallistuvia nuoria. Vuonna 2016 käynnistetään EU:n laajuisen luonnonsuojelualueiden verkoston Natura 2000:n suojeluun liittyvää vapaaehtoistoimintaa koskeva kahden miljoonan euron kohdennettu ehdotuspyyntö, jolla pyritään edistämään Euroopan solidaarisuusjoukkojen jäsenten palvelua kotimaassaan. Vuonna 2017 eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun ympäristötoimintaa vahvistetaan Life-ohjelman ja Erasmus+ -ohjelman yhteisellä tuella siten, että ympäristö- ja ilmastotoimiin osallistuvia nuoria voidaan sijoittaa myös toiseen EU-maahan. Toinen, niin sanottuja perinteisiä hankkeita koskeva ehdotuspyyntö käynnistetään huhtikuussa 2017. Hakijoita kannustetaan ehdottamaan hankkeita, joiden osana kehitetään ja tuetaan nuorten vapaaehtoistyöntekijöiden verkostoja. Lisäksi tarkastellaan mahdollisuuksia tukea Life-ohjelmasta Euroopan solidaarisuusjoukkojen ammatillista toimintalohkoa.

d) Kansalaisten Eurooppa -ohjelma

⁶ Ohjelmien rahoituksella katetaan myös osallistumiskustannukset ja liitännäispalvelut. Euroopan solidaarisuusjoukot -aloitetta tuetaan alkuvaiheessa laajemmista AMIF-rahaston ja Kansalaisten Eurooppa -ohjelman osioista. Sen vuoksi tässä esitettyjä määriä onkin pidettävä enimmäisosuuksina aloitteen kustannuksista.

Ohjelmasta kannustetaan elokuusta 2017 alkaen käynnistettävien hankkeiden järjestäjiä ottamaan hankkeisiinsa mukaan Euroopan solidaarisuusjoukkoihin rekisteröityneitä nuoria. Vuodesta 2018 käynnistettäviä hankkeita varten julkaistaan uusi toiminta-avustuksia koskeva ehdotuspyyntö, johon lisätään ehto, jonka mukaan tuensaajaorganisaatioiden on käytettävä solidaarisuusjoukkojen jäseniä. Tässä yhteydessä keskeinen ohjelma-osio on ”Kansalaisyhteiskunnan hankkeet”. Hankkeiden kokonaisbudjetti on enintään 3,5 miljoonaa euroa vuodessa.

e) Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto

Vuonna 2016 rahastosta on käytettävissä vähintään 9,5 miljoonaa euroa hankkeille, joilla edistetään kolmansien maiden kansalaisten kotoutumista. Myös sitä koskevassa ehdotuspyynnössä suositetaan Euroopan solidaarisuusjoukkojen jäsenten mukaan ottamista. Hankkeet voitaisiin käynnistää vuoden 2017 puolivälissä. Vuonna 2017 julkaistaan myös toinen mittava kolmansien maiden kansalaisten kotoutumista edistävä ehdotuspyyntö. Sen painopisteissä viitataan nimenomaisesti Euroopan solidaarisuusjoukkoihin. Hankkeet voitaisiin käynnistää vuoden 2017 lopussa.

f) Euroopan aluekehitysrahasto

Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) varoista kohdennetaan vuodesta 2017 alkaen miljoona euroa operatiiviseen tekniseen tukeen 18–30-vuotiaille eurooppalaisnuorille, jotka ovat valmiit työskentelemään 2–6 kuukautta jonkin rajat ylittävän, valtioiden välisen tai alueiden välisen Interreg-ohjelman hyväksi. Tämä järjestely täydentää Euroopan solidaarisuusjoukkojen vapaaehtoistyön toimintaloikkaa siten, että **Interreg-hankekumppanit** avustavat tietyn hankkeen toteutuksessa tai **Interreg-raportoiijat** tukevat tiettyä Interreg-ohjelmaa esittelemällä jo päättyneiden hankkeiden konkreettisia tuloksia.

g) Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) tuetaan hankkeita, joiden maatalousosaan tai maaseudun kehittämisosaan osallistuu Euroopan solidaarisuusjoukkojen jäseniä. Näihin hankkeisiin kohdennetaan 1,3 miljoonaa euroa vuoden 2016 talousarviosta ja enintään 0,5 miljoonaa euroa vuoden 2017 talousarviosta. Maaseuturahaston tuki täydentää erityisesti sitä osaa solidaarisuusjoukkojen vapaaehtoistoiminnasta, joka koskee Life-ohjelmasta edistettävää luonnonsuojelutoimintaa.

h) Terveysalan toimintaohjelma

Toiminta-avustusten saajia kannustetaan vuonna 2017 hyödyntämään Euroopan solidaarisuusjoukkoja. Nämä kansalaisjärjestöt saavat käyttöönsä arviolta 60 000 euroa solidaarisuusjoukkojen jäsenten saamiseksi mukaan terveydenhuoltoalan toimiin. Terveydenhuoltoalan sidosryhmille kohdennetun haun tulosten perusteella voidaan mahdollisesti laatia uusia ehdotuksia.

Euroopan solidaarisuusjoukkoja koskevan aloitteen toisessa toteutusvaiheessa, joka ulottuu vuoteen 2020, keskitytään toiminnan vakiinnuttamiseen ja määrätietoiseen toteuttamiseen sidosryhmien antaman palautteen pohjalta. Ammatillisen toimintaloikkaan rahoittamisessa otetaan huomioon myös nuorisotyöllisyysaloitteen tarjoamat

mahdollisuudet. Euroopan solidaarisuusjoukkojen toiminta (sekä vapaaehtoistyö että ammatillinen toiminta) olisi rahoitettava kokonaan sen omaan oikeusperustaan perustuvasta omasta budjettikohdasta. Oikeusperustaa koskeva ehdotus annetaan keväällä 2017. Rahoitusta voidaan tarvittaessa lisätä mukauttamalla EU:n nykyistä rahoituskehystä. Tätä varten tarvittavista järjestelyistä huolehtii komissio.

Erilaisia toimintamuotoja

Euroopan solidaarisuusjoukoissa nuoret voivat osallistua hyvin monenlaiseseen toimintaan. Toiminta voi liittyä yleishyödyllisiin palveluihin muun muassa seuraavilla aloilla: koulutus ja nuorisotyö, terveydenhuolto, yhteiskuntaan ja työmarkkinoille integroiminen, elintarvikkeiden ja muiden välttämättömyystarvikkeiden hankinnassa avustaminen, majoitus- ja muiden tilojen rakentaminen, kunnostus ja isännöinti, siirtolaisten ja pakolaisten vastaanotto, tukeminen ja kotouttaminen, konfliktin jälkeinen sovittelu, ympäristön- ja luonnonsuojelu sekä luonnonkatastrofien ehkäisy (ei kuitenkaan välitön katastrofeihin reagointi, joka edellyttää erityistaitoja ja -koulutusta).

Maantieteellisesti solidaarisuusjoukkojen pääasiallisena toimintakenttänä ovat EU-maat ja tarvittaessa sellaiset EU:n ulkopuoliset maat, jotka osallistuvat joukkoja rahoittaviin rahoitusvälineisiin. Solidaarisuusjoukkoihin voivat rekisteröityä kaikki 17–30-vuotiaat nuoret, jotka ovat EU:n kansalaisia tai asuvat EU:n alueella⁷. Varsinaisen palvelujakson voi kuitenkin aloittaa vasta 18 vuotta täytettyään.

Monikielisen verkkosivuston palveluja parannettu ja visuaalista ilmettä kohennettu

Euroopan solidaarisuusjoukkojen rekisteröitymisväline on Euroopan nuorisoportaalissa, josta se löytyy helposti myös internet-hakukoneen avulla. Nuoret voivat osoittaa mielenkiintonsa tallentamalla rekisteröintilomakkeeseen perushenkilötietonsa. Rekisteröityminen tapahtuu täysin tietosuojasääntöjen mukaisesti. Myöhemmin kerätään yksityiskohtaisempia tietoja, jotka tarvitaan hakijan profiilin tarkentamiseksi.

Rekisteröintiväline on saatavilla kaikilla EU:n 24 virallisella kielellä, ja siitä on olemassa myös mobiilisovellus. Rekisteröityessään hakija voi ilmoittaa, mihin maihin hän olisi halukas lähtemään, haluaako hän osallistua vapaaehtoistoimintaan vai ammatilliseen toimintaan, minkälainen toiminta häntä kiinnostaa ja millaista osaamista ja kokemusta hän voi tuoda solidaarisuusjoukkojen toimintaan.

Voidakseen toteuttaa hankkeita, joissa solidaarisuusjoukot ovat mukana, osallistuvien organisaatioiden tai niitä edustavien välittäjäorganisaatioiden on sitouduttava Euroopan solidaarisuusjoukkojen perustamiskirjaan. Sen mukaan, mitä täytäntöönpanovälinettä käytetään, nämä organisaatiot joko akkreditoidaan erityisen tarkastuksen perusteella tai niiden on sitouduttava noudattamaan tiukkoja laatuvaatimuksia. Sen jälkeen ne voivat alkaa hakea sopivia ehdokkaita solidaarisuusjoukkojen tietokantaan rekisteröityneiden nuorten joukosta. Tarjolla olevia palveluja, kuten kohdennettua koulutusta, kieltenopiskelun apuvälineitä ja todistusten myöntämistä, varten kehitetään vähitellen materiaaleja ja välineitä.

⁷ Jälkimmäinen ryhmä voi osallistua ainoastaan vapaaehtoistoimintaan.

Nuorille tiedotetaan säännöllisesti solidaarisuustoiminnasta, ja heitä ohjataan aktiivisesti osallistumaan siihen. Internet-sovellusta kehitetään, jotta kaikista toimintaan osallistuvista voidaan muodostaa oma verkkoyhteisö. Suunnitteilla on myös useita aloitteita rekisteröityneiden nuorten sitoutumisen ylläpitämiseksi rekisteröitymisajankohdan ja varsinaisen osallistumisen aloittamisajankohdan välillä. Näitä ovat muun muassa solidaarisuusjoukkoihin liittyviä päivityksiä sisältävän sähköisen uutiskirjeen toimittaminen ja rekisteröityneitä varten komission edustustoissa järjestettävät tilaisuudet. Lisäksi suunnitellaan verkkofoorumia, jolla solidaarisuusjoukkoihin osallistujat, nuoret ja organisaatiot voisivat jakaa kokemuksia.

Tietotekniikkavälineitä kehitetään edelleen, jotta osallistujien olisi helpompi pitää yhteyttä ja löytää sopivia projekteja, ja toisaalta organisaatioiden ja välittäjäorganisaatioiden⁸ olisi helpompi valita sopivia henkilöitä projekteihinsa.

Euroopan solidaarisuusjoukoille luodaan vahva visuaalinen identiteetti, ja kaikissa jäsenvaltioissa järjestetään viestintäkampanja yleisön tietoisuuden lisäämiseksi ja kiinnostuksen herättämiseksi. Vuoden 2017 loppuun asti jatkuvalla kampanjalla pyritään muun muassa antamaan näkyvyyttä ensimmäisille palvelujaksoille sekä osallistuvien nuorten ja organisaatioiden kokemuksille solidaarisuusjoukkojen toiminnasta.

V. Päätelmät: Euroopan solidaarisuusjoukkojen valmistelutyö

Yhteistyötä kaikkien sidosryhmien kanssa

Euroopan solidaarisuusjoukkojen perustaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä monien eri sidosryhmien kanssa. Näihin kuuluu kansainvälisiä, EU:n tasolla toimivia, kansallisia, alueellisia ja paikallisia julkisyhteisöjä ja yhdistyksiä, EU:n laajuisia tai muita verkkoja sekä kansalaisjärjestöjä ja yrityksiä. Näiden sidosryhmien toiminta joko liittyy suoraan solidaarisuus- ja vapaaehtoistoimintaan tai on muuten keskeistä sijoituspaikan löytämiseksi Euroopan solidaarisuusjoukkoihin osallistuville nuorille. Monilla jäsenvaltioilla on pitkä perinne ja runsaasti kokemusta vapaaehtoistoiminnasta. EU:lla itsellään on 20 vuoden kokemus rajatylittävän eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun hallinnoinnista. Euroopan solidaarisuusjoukot hyödyntävät kaikkia näitä, mutta ne eivät syrjäytä jäsenvaltioiden perustamia, olemassa olevia vapaaehtoisohjelmia. Tavoitteena on havaita aiemmin huomiotta jääneet tarpeet, lisätä onnistuneita hankkeita ja saada mukaan toimintaan enemmän organisaatioita.

Komissio on Euroopan solidaarisuusjoukkojen ensimmäistä vaihetta valmistellessaan jo käynnistänyt tiedotustoimia sekä toteuttanut kohdennettuja kuulemisia. Tämä tiedonanto perustuu niistä saatuun arvokkaaseen palautteeseen.

Useimmat vastaajista kannattivat Euroopan solidaarisuusjoukkojen perustamista ja korostivat aloitteen potentiaalia tukea integroitumista, lisätä Euroopan sisäistä ja sukupolvien välistä solidaarisuutta, edistää yhteisiä arvoja, vähentää nationalismia ja yleisesti lisätä tietoisuutta unionin kansalaisuuden käsitteestä. Vastauksissa mainittiin erityisesti i) tarve kehittää asteittainen lähestymistapa täytäntöönpanoon, ii) tarve täydentää nykyisiä ohjelmia määrittämällä tähän saakka huomiotta jääneet tarpeet sen sijaan, että toistettaisiin aiempia ohjelmia, iii) tarve tarjota enemmän mahdollisuuksia

⁸ Ammatillisen toimintalohkon osalta yhteensovittaminen tapahtuu aina valittujen kumppanien välityksellä. Näihin kuuluvat muun muassa asianomaiset julkiset työvoimapalvelut.

nuorille tehostamalla ja laajentamalla toimintaa sekä huolehtimalla asianmukaisesta rahoituksesta, iv) vahva toive osallistavista ja kaikki yhteiskuntaryhmät kattavista Euroopan solidaarisuusjoukoista, jotka tukevat vähemmistöjen ja haavoittuvien ryhmien osallistumista, v) tarve tarjota kohdennettua koulutusta sekä selvästi määritelty todistus solidaarisuusjoukoissa hankituista taidoista, vi) kattava, mutta ei byrokraattinen akkreditointimenettely sekä vii) tarve varmistaa, että vapaaehtoistoiminnalla täydennetään palkkatyötä, ei korvata sitä.

Kuulemiseen osallistuneiden kansallisten viranomaisten edustajat korostivat sitä, että Euroopan solidaarisuusjoukkoja varten on kehitettävä selkeä strateginen näkemys, joka auttaa keskittymään apua tarvitseviin ryhmiin. Paikallisyhteisöjen tarpeet ja vaatimukset voisivat olla tärkeä laatukriteeri valittaessa tuettavia hankkeita. Kuulemiseen osallistuneet järjestöt etupäässä Euroopan tasolla ehdottivat myös, että osallistuvia organisaatioita varten luodaan virtuaalinen verkko, jonka kautta ne voivat jakaa kokemuksia ja hyviä käytäntöjä. Jotkin kansalaisjärjestöt näkivät Euroopan solidaarisuusjoukot hienona mahdollisuutena saada eurooppalaiset nuoret jälleen innostumaan vapaaehtoistoiminnasta. Kansalaisjärjestöt korostivat rahoitustuen tarvetta ja katsoivat, että sekä paikallisten että valtiollisten kansalaisjärjestöjen olisi voitava hyödyntää Euroopan solidaarisuusjoukkoja ja että ohjelmaa varten olisi luotava yksi yhteinen verkkoportaali. Ne ehdottivat myös, että osallistuvilta organisaatioilta olisi tiedusteltava tarkemmin niiden tarpeita.

Vuoropuhelua sidosryhmien kanssa tehostetaan kaikissa solidaarisuusjoukkojen perustamiseen ja toimintaan liittyvissä vaiheissa. Viestimissä järjestetään vuoropuhelun edistämiseksi erityinen nuorille kohdennettu tiedotuskampanja. Komissio aikoo lisäksi olla yhteydessä jäsenvaltioihin ja muihin solidaarisuusosalalla toimiviin organisaatioihin varmistaa, että Euroopan solidaarisuusjoukoilla täydennetään jo olemassa olevia solidaarisuusohjelmia.

Edistymisen seuranta ja yhteistyö EU:n toimielinten kanssa

Euroopan komissio aikoo seurata tiiviisti kiinnostusta Euroopan solidaarisuusjoukkoihin osallistumiseen sekä palvelujaksojen todellista määrää ja solidaarisuustoimien kattamia aloja. Se arvioi näitä ottaen huomioon kokonaistavoitteen eli yhtäläisten mahdollisuuksien tarjoamisen kaikille asiasta kiinnostuneille eurooppalaisille nuorille osallistua solidaarisuusjoukkojen toimintaan ja löytää palvelupaikka sieltä, missä heidän panostaan tarvitaan.

Euroopan komissio pyrkii jatkuvasti edistämään Euroopan solidaarisuusjoukkoja koskevaa aloitetta tekemällä tiiviisti yhteistyötä sidosryhmien, jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten kanssa.

Euroopan parlamentin, neuvoston ja jäsenvaltioiden keskeinen rooli:

- Euroopan solidaarisuusjoukkojen tukeminen kaikkein korkeimmalla tasolla
- kansallisten organisaatioiden ja elinten kannustaminen etsimään aktiivisesti mahdollisuuksia Euroopan solidaarisuusjoukkoihin osallistujille sekä edistämään solidaarisuusjoukkoja tukevia hankkeita
- mahdollisuus rahoittaa Euroopan solidaarisuusjoukkoja myös yhteisesti hallinnoitavista ohjelmista

- yhteistyö Euroopan komission kanssa solidaarisuusjoukkojen taustalla olevien yhteisten arvojen edistämiseksi
- tuki Euroopan solidaarisuusjoukkojen jatkokehittämiselle.